

Відгук
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження Чорненького Василя Володимировича
на тему «Адміністративно-правові засади державного управління
туристичною сферою України» подане на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми.

Туристична сфера є домінуючим чинником забезпечення соціально-економічного зростання для багатьох країн, які характеризуються подібними політичними, історичними, географічними та культурними особливостями. Це свідчить про наявність значних потенційних можливостей розвитку туризму за умови формування інфраструктури для належного функціонування цієї галузі. Досліджуючи динаміку основних показників діяльності туристичної сфери протягом останніх років, можна констатувати ознаки занепаду деяких видів туризму та скорочення абсолютної кількості туристів, яких обслуговують національні суб'єкти туристичної діяльності. Такі чинники актуалізують необхідність дослідження адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України та прогнозування перспективної динаміки індикаторів туристичних і соціальних змін у майбутньому.

Суспільні та управлінські потреби державного регулювання туристичної індустрії в Україні виникли у зв'язку з утвердженням засад інформаційного суспільства в туризмі та невизначеністю цього напряму державної політики в цій галузі як пріоритетного та перспективного, а також проблемами, зумовленими неефективним застосуванням маркетингових комунікацій, відсутністю загальнодержавного банку даних туристичних ресурсів та суб'єктів туристичної діяльності; неналежним законодавчим та організаційно-інституційним супроводом, слабкою фінансовою підтримкою галузі з боку держави.

Актуальність теми дослідження обумовлена також прагненням України до євроінтеграції, що потребує не лише відповідного узгодження суспільно-політичних, правових та інших норм, але й розробки методичного інструментарію

визначення узагальнюючого показника державного управління туристичною сферою України.

Отже, з огляду на вказане вище, дисертаційна робота, підготовлена В.В. Чорненьким, присвячена досить актуальній темі, оскільки, окрім зазначеного, вона обумовлена сучасними потребами науки адміністративного права і комплексом теоретико-правового просування та розроблення всеохоплюючої концепції реформування адміністративного законодавства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації обумовлена, передусім, обґрунтованою і логічною архітектонікою дисертації, яка дозволила охопити предмет дослідження та простежити авторський задум, вибудувати чітку послідовність розкриття запропонованої наукової проблематики.

Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, поділених на сім підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Обрана структура дозволила авторові всебічно дослідити предмет дисертаційної роботи, а зацікавленим особам – простежити авторський творчий задум, краще усвідомити зміст, сутність та проблеми адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України.

Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне дисертаційне дослідження, присвячене вивченню теорії та практики адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертацію загалом можна описати як наукову, прикладну, самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, вона має високий науково-теоретичний і прикладний рівень.

Високий рівень вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу

літературних джерел, нормативних актів, узагальнених практичних матеріалів, відповідних наукових методів. Автор проаналізував значну кількість джерел, в яких відображено різноманітні аспекти вивчення організації туристичної індустрії, а також окреслив можливі напрями удосконалення адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України.

Всі розділи і підрозділи дисертації написані у відповідності до поставленої мети і завдань наукового дослідження. Дисертація відрізняється не тільки чіткою логічною структурою, але й однозначною ідеологією щодо необхідності впровадження її результатів в науку і практичну площину організації туристичної сфери в Україні.

В розділах дисертант проводить детальний аналіз наукових підходів до визначення змісту понять «туристична індустрія», «туризм», «туристичні послуги» та різноманітні підходи вчених до їх трактування у різні історичні періоди розвитку адміністративно-правової науки (с. 33-39), аналізує організацію туристичної сфери в контексті складової адміністративного права (с. 69-73), визначає напрями удосконалення адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України в контексті євроінтеграційних процесів (с. 84-93).

Цінним науковим надбанням є пропозиція автора, яка міститься у вказаній тезі – в умовах глобалізації світового господарства саме рівень розвитку інфраструктури визначає можливості подальшого соціально-економічного розвитку території та зміцнення його конкурентоспроможності, адже передбачається співвідношення елементів, які забезпечують стабільне функціонування системи загалом.

На думку автора, важливим завданням розвитку національної економіки є забезпечення його соціальної орієнтованості, вагому роль в чому відіграє рекреаційна та туристична діяльність, ефективне функціонування якої сприяє соціально-економічному розвитку в руслі сучасних процесів екологізації, соціалізації та інтелектуалізації суспільства. Сфера санаторно-курортного

оздоровлення, відпочинку і туризму забезпечує відновлення життєвих сил людини та позитивно впливає на якість життя населення загалом.

Водночас, підтримуємо думку автора, що туристична інфраструктура як складова соціально-економічної характеризується сукупністю різноманітних суб'єктів підприємницької діяльності, які забезпечують та обслуговують туристичну сферу.

Заслуговує на увагу твердження автора про те, що в Україні сформовані всі об'єктивні передумови, щоб стати однією з передових рекреаційно-туристичних держав світу, однак аналіз сучасного стану функціонування вітчизняної сфери рекреації і туризму свідчить про недостатній рівень її ефективності. Автором виявлено негативні тенденції її розвитку: невідповідність якісних характеристик та організаційно-економічних механізмів функціонування рекреаційно-туристичної інфраструктури міжнародним нормам і стандартам; втрата значної частини рекреаційного потенціалу внаслідок військової агресії; недостатнє інформаційно-рекламне забезпечення на внутрішньому та особливо зовнішньому ринках; зниження рівня та якості життя населення; погіршення соціальної орієнтованості й результативності тощо.

Аргументованою є теза В.В. Чорненького про те що оцінка потенціалу туристично-рекреаційних ресурсів дає підстави стверджувати, що Україна має значні перспективи розвитку туристично-рекреаційної сфери, але її сучасний стан не відповідає вітчизняному потенціалу туристично-рекреаційних ресурсів, низькою є її економічна ефективність. Крім цього, ефективному розвитку туризму в Україні багато в чому заважає відсутність чіткої системи державного управління туристично-рекреаційної сфери, нерозвиненість інфраструктури. Нині, як показує світовий досвід високу конкурентоспроможність господарської діяльності та стабільне економічне зростання забезпечують значною мірою ефективні механізми державного управління, у тому числі державного управління туристично-рекреаційної сфери (с. 101-109).

Підтримуємо думку автора стосовно переліку доцільних напрямів адміністративно-правового забезпечення безпеки у сфері туризму, з-поміж яких

В.В. Чорненький виділяє: «вироблення ефективних механізмів захисту прав і законних інтересів туристів, організація надання якісних, безпечних і доступних туристичних послуг; забезпечення громадської безпеки, профілактика правопорушень, охорона навколишнього природного середовища, захист туристичної сфери від впливу природних, техногенних і соціальних загроз безпеці» (підрозділ 2.4)

Слушно, дисертант зауважує, що розвиток ринкової економіки, вступ України до Європейського союзу, необхідність підвищення глобальної конкурентоспроможності нашої держави зумовлює актуальність дослідження інноваційних напрямів економічного розвитку, пошуку якісно нових форм господарювання з прогресивним характером економічних та соціальних зв'язків. Інноваційний тип економіки, що ґрунтується на принципах сталого розвитку та можливостях науки, техніки, високих технологій і комп'ютеризації, визначає створення нових галузей промислового виробництва та сфери послуг, які поліпшують якість життя суспільства, забезпечують найповніше задоволення індивідуальних потреб та інтересів, розвиток людської особистості (с. 161-162).

Аргументовано дисертант доводить, що «законодавчі напрями регулювання сфери туризму полягають у розробці та прийнятті ефективної нормативно-правової бази, що міститиме норми щодо організації діяльності туристичних підприємств, механізмів їх об'єднання шляхом налагодження партнерських відносин. Так, необхідно вдосконалити існуючі процедури ліцензування, сертифікації й стандартизації туристичних послуг, оскільки вони є недостатньо прозорими та об'єктивними, характеризуються наявністю певних обмежень і умовностей, не відповідають міжнародним нормам. Крім цього, необхідно розробити чіткі та прозорі механізми формування фондів, розподілу коштів, встановлення відносин паритетності між регіонами, містами й навіть окремими суб'єктами галузі туризму. Пріоритетність і надання певних пільг мають бути забезпечені тим проектам і програмам, що передбачають витрачання цільових коштів на пропозицію послуг у напрямках в'їзного туризму й перспективних видів туризму (сільського, зеленого, екологічного, культурного, спортивного,

екстремального, соціального тощо), відновлення та розбудову туристичної інфраструктури на периферійних територіях» (Розділ 3).

У висновках дисертантом викладаються науково обґрунтовані положення щодо формування адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України, аналізу історіографії дослідження туризму та теоретико-методологічних підходів до розуміння адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою в Україні, функціонування туристичної індустрії і вироблення відповідних пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у вказаній сфері.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про високий рівень наукової підготовки автора та його глибоку обізнаність з теоретичними і практичними проблемами тематики, що досліджувалась. Це відобразилось на змістовності і високому науковому рівні проведеного дослідження адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою в Україні і практичному значенні щодо впровадження отриманих результатів.

Отже, основні положення, висновки, рекомендації, які містяться в дисертації достатньою мірою теоретично обґрунтовані. Сам автор продемонстрував високий рівень професійної зрілості та наукової кваліфікації.

Достовірність наукових положень, наукова новизна і практична значущість одержаних результатів.

Достовірність наукових положень дисертації досягнута автором за рахунок комплексного використання необхідної сукупності методів теорії пізнання. В процесі дослідження дисертантом опрацьовано широке коло літературних джерел комплексного та монографічного характеру, автори яких є фахівцями у галузі загальної теорії права, адміністративного права і процесу, враховано вітчизняний і зарубіжний практичний досвід організації державного управління туристичною сферою в Україні. Завдяки цьому автор послідовно, системно і конструктивно проаналізував важливі теоретичні питання, що розкривають зміст теми дослідження, визначив методологічне значення різних поглядів вчених на поняття

«державне управління», «туризм», «функціонування туристичної сфери», «адміністративно-правове регулювання туризму», «туристичні послуги» та низки інших.

З огляду на це, можна констатувати, що достовірність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих пропозицій визначається вірно обраним методологічним підходом до проведеного дослідження, об'ємним і всебічним використанням наукового матеріалу.

Оцінюючи **наукову новизну одержаних результатів**, слід зазначити, що вона визначається насамперед тим, що робота є одним із небагатьох у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем адміністративно-правових засад державного управління туристичною сферою України, що спрямоване на удосконалення чинного законодавства з урахуванням сучасних реалій розвитку туризму в нашій державі.

Заслужують на увагу проведені в результаті наукового дослідження новизна, наукові положення, запропоновані автором уперше та питання, що набули подальшого розвитку, зокрема: з'ясування сучасного стану вітчизняної туристичної галузі в контексті глобалізаційних процесів; наукові погляди на форми і методи державного регулювання туристичною галуззю України; визначення особливостей формування регіональної туристичної політики; розуміння шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання туристичної сфери; розробка аргументованих пропозицій щодо удосконалення організаційно-правових механізмів державного регулювання туристичною сферою; з'ясування сутності, структури та принципів дії механізмів державного регулювання туристичною сферою на національному та регіональному рівнях, а також окреслення перспектив удосконалення норм чинного законодавства з урахуванням досвіду провідних країн світу.

Ще однією із сильних сторін дисертації є тісне поєднання в ній практики і теорії. Дисертація містить низку напрацювань теоретичного та практичного характеру, які є своєчасними і можуть бути використані вченими та законодавцем в роботі, спрямованій на вдосконалення державного управління туристичною

сферою в Україні.

Визначаючи теоретичну і практичну цінність зазначеного наукового дослідження В.В. Чорненького, позитивно оцінюючи його загалом, мусимо визнати, що окремі положення мають дискусійний характер і потребують глибшого дослідження і обґрунтування, з-поміж них можна назвати такі:

По-перше, загалом підтримуючи позицію дисертанта стосовно необхідності удосконалення законодавства щодо ліцензування туристичної діяльності, водночас, при публічному захисті хотілося б отримати додаткові аргументи на користь запропонованих автором законодавчих змін у цій сфері.

По-друге, як відомо конкурентні переваги українського туризму повинні, перш за все, утворюватися з регіонів, тому що саме регіони покликані значною мірою забезпечити соціально-економічний розвиток своєї території і тим самим вирішити своє основне завдання стосовно забезпечення конкуренції та завоювання споживача через взаємозв'язок державних регіональних процесів та інтересів окремих господарюючих суб'єктів туристичного бізнесу. У цьому випадку доцільно було б більше уваги зосередити на аспектах послаблення податкового тиску або ж надання пільг зі сплати податкових платежів окремим територіям чи суб'єктам туристичної індустрії.

По-третє, досліджуючи питання адміністративно-правових засад розвитку туризму в Україні в контексті міжнародного туризму, вважаємо, що було б корисним виокремити підходи щодо розроблення і затвердження порядку створення і ліквідації туристичних представництв України за кордоном, з огляду на євроінтеграційну спрямованість нашої держави.

По-четверте, дисертантом доволі багато місця відведено аналізу існуючого законодавства, що регламентує туристичну сферу в деяких зарубіжних країнах, однак при цьому не вказується, законодавство якої країни доцільно взяти до уваги

при удосконаленні законодавчої бази регулювання сфери туризму в Україні, зокрема, яким чином такі позитивні аспекти мають бути «вмонтованими» в українську правову систему.

Втім, викладені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не знижують її достатній науковий рівень.

Відображення результатів дисертаційного дослідження.

Зміст дисертаційного дослідження повною мірою відображений у 5 наукових працях дисертанта, опублікованих у збірниках праць, визнаних МОН України як фахові, 3 з яких входять до збірника, включеного в наукометричну базу даних «Index Copernicus», а також оприлюднений під час участі автора в роботі 7 науково-практичних заходів.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері науки адміністративного права, які загалом розв'язують важливе науково-прикладне завдання. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку адміністративного права, а також адміністративного законодавства. Результати дослідження можуть бути використані у навчально-методичній роботі та правозастосовній діяльності, а також у науково-дослідній роботі та нормотворчій діяльності.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, досить повно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях. Автореферат дисертації відповідає її змістові й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Отже, дисертаційне дослідження Чорненького Василя Володимировича на тему «Адміністративно-правові засади державного управління туристичною

сферою України» відповідає паспорту спеціальності: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право та «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Чорненький Василь Володимирович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Спеціаліст вищої категорії,

викладач циклової комісії правових дисциплін

Київського державного коледжу туризму та

готельного господарства

кандидат юридичних наук

В.В. Заросило